СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 16. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 21. січня, 1925.

VOL. XXXIII. No. 16. Jersey City, N. J., Wednesday, January 21, 1925. THREE CENTS

Гюз успокоює непримиримих.

ВАШИНГТОН, 19. січня. — Секретар стейту Гюз видав нині публичне запереченне, буцімто угоду, яку зробили аліянти й Злучені Держави в Парижі минувшого тижня, в чому небудь противилася берлінській угоді або чим небудь втягала Америку в европейські справи.

Такі побоювання стали відносити непримиримі вороги вмішування Злучених Держав у справи Европи.

ПОТВЕРДЖЕНО НОМІНАЦІЮ СТОВНА.

ВАШИНГТОН, 19. січня. — Комітет сенату рішив потвердити номінацію Стовна, бувщого міністра судівництва, на становище члена Найвисшого Суду Злучених Держав.

НЕ БУДУТЬ ПІДНОСИТИ ГАРМАТ.

ВАШИНГТОН, 19. січня. — Більшість сенату рішила нині не призначувати для міністерства скарбу нових сум на підненсенне гармат (зробленне їх далеко-стрільними).

В той спосіб політика Кулиджа й Гюза віднесла повну побіду. За урядом заявилося навіть 8 демократичних сенаторів.

НЕМА ВІДШКОДОВАННЯ ЗА ВІДКЛИКАНІ ВОЄННІ КОНТРАКТИ.

ВАШИНГТОН, 19. січня. — Найвисший Суд Злучених Держав вирішив нині один позов одної компанії, занимаючоїся будовою кораблів, що підприємство не має права до відшкодовання з уряду за відкликанне воєнного контракту.

НАРІКАЄ НА ВІДКЛАДАННЄ СПРАВИ МЕЖИНАРОДНОГО СУДУ.

ВАШИНГТОН, 19. січня. — Сенатор Пепер, котрий подав був свого часу внесок за приступленнем Америки до межинародного суду, оголосив публично листа, якого йому написав бувший губернатор Пенсилвенії Справл, а в котрім автор нарікає, що через непотрібні дебати в сенаті відкладається справу приступлення Америки до світового суду на далеку будуччину.

ГРІЗЬБА ВЕЛИКОГО МАЙНЕРСЬКОГО СТРАЙКУ.

СКРЕНТОН, Па. 19. січня. — Уряд майнерської юнії установив спеціяльну комісію для розслідження положення в вуглевім промислі, в якому заноситься на новий страйк, в якому може взяти навіть 60,000 робітників.

Юнії не вдалося полагодити суперечки межи майнерами та Пенсилвенійською вуглевою компанією, через котру вийшло на страйк кільканайцять тисяч майнерів. Новий страйк також відай буде викликаний проти волі майнерської юнії, якої заряд навіть грозить відкликаннем чартерів усіх непослушних відділів.

В слідуючу середу має відбутися віче в сій справі в Вилкс Баре і на ньому мається рішити питанне, чи видати заклик до страйку.

НАКЛАДАЮТЬ ВИСШІ КАРИ.

ОЛБАНІ, 19. січня. — Леґіслятура дістала нині річний рапорт міністра судівництва про стан суду в стейті. З рапорту виходить, що присуди за всі злочини були послідного року о много острійші, як попередних років. Мимо сього, як відомо, число злочинців не зменчилося.

ВИСИЛАЮТЬ ВОЄННІ КОРАБЛИ ДО КИТАЮ.

МАНІЛЯ, филипинські острови, 19. січня. — Шість американських воєнних кораблів дістало приказ сейчас поплисти на китайські води до Шангаю, щоби охороняти там американські інтереси.

В Шанґаю вже стоїть тепер 12 американських кораблів.

МОРСЬКІ РОЗБИШАЦТВА ЧЕРЕЗ ПРОГИБІЦІЮ.

НЮ ЙОРК, 19. січня. — На приказ канадійської поліції арештовано тут нині Овена Бейкера, канадійського моряка, якого вона підозріває за вбийство на морю.

Бейкер мав бути членом шайки опришків, яка напала на кораблик, пачкуючий горівку на Тихому Океані коло Ванкуверу. Розбишаки мали не лишень зрабувати корабель, але й скинути капітана й його сина в воду та втопити.

СМЕРТЬ В ОГНИ.

КОКРЕН, Онтаріо, 19. січня. — Підчас пожару готелю Канади в сьому місті згоріло на смерть двоє гостий сього готелю.

В той самий час недалеко відси погорів гомстед Бедура, при чому найшли смерть жінка й пятеро дрібних дітий.

ЗА ВБИЙСТВО БАТЬКА.

НЮ ЙОРК, 19. січня. — Суд в Австрії, котрий розглядав справу Степана Мерінгера, 23-літного мущини, котрий вбив рідного батька, признав обжалованого винуватим злочину, але помилував його з огляду на те, що вбийник обороняв свою матір перед нападом батька. Суд визначив йому кару від 14 місяців до 15 літ. Як засудженний буде заховуватися добре у вязници, він буде могти вийти за яких 10 місяців.

НЕ ВІРИТЬ В ПОВОРОТ РОМАНОВИХ.

Ню Йорк, 19. січня. — Сюди приїхав нині на Олимпику російський князь Васоль Святополк-Мірський, близький кревняк колишнього високого урядника в царській амбасаді в Вашинґтоні.

Зараз по вступленню на американську землю, стали його американські ґазетярі питати, про вигляди упадку большевиків у Росії. На думку князя, большевики можуть впасти і то скорше, як сього загально сподіються.

Коли його спитали, чи повернуть на російський трон Романови, він заявив, що на поворот Романових надії нема. Царська родина повернути не може, бо широкі маси Росіян не люблять російської аристократії, тому, що покинула край та живе собі вигідно за границею. Провідником Росії стане той хто зорганізує Росіян на місци до боротьби проти большевицького уряду, а не великі пани, що за границею вПарижі та в других столицях вижидають, поки хтось звалить їм большевиків та посадить їх на престіл.

БІЙКА В ДОМІ БОЖЕВІЛЬНИХ.

Милуоке, Вискансин, 19. січня. — Двох мешканців місцевого дому для божевільних почали битися мітлами, і один з них вбив свого старшого товариша недолі. Убитий звався Джан Кін, мав 57 літ, але більше про нього ніхто не знав.

ЖІНКА ЗАСУДЖЕНА НА КАРУ СМЕРТИ.

Лител Риак, Аркензо, 19. січня. — Суд засудив нині на кару смерти на електричнім кріслі паню вінону Ґрін, котра вбила свого тестя.

Се перша жінка в сьому стейті, засуджена судом на кару смерти.

СТРАШНИЙ ВЧИНОК БОЖЕВІЛЬНОЇ ПОЛЬКИ.

Женя Зажицька, жена польськогоґ іміґранта, в Ню Гейвені, Конетикаті, підрізала бритвою горло свому 7-літному синови Едвардови, та вбила його сим на місци. Коли її арештовано вона серед божевільних криків говорила, що в сей спосіб вона хотіла вратувати любов свого мужа до себе, котра, як вона підозріває, стає послідними часами оставати. Батько тоді працював.

Поліція забрала її на поліційну стацію то віддала під догляд судових лікарів.

ПЕРШИЙ ЗАЛІЗНИЧИЙ МІСТ НА ВОЛИНІ.

Цього року має закінчитися будова залізно-бетонового моста в Ковлі на ріці Турії. Міст має два перехвати по 12 метрів. Буде це перший залізничий міст на Волині.

НАПАД НА ПОСТЕРУНОК ПОЛІЦІЇ В СКАЛАТЩИНІ.

Хроніка диверзійних нападів збогатилася ще одним. Та цей новий напад мав місце не на Волині а над Збручем у Східній Галичині. Він ріжниться від колишніх нападів тим, що має познаки деякої культурности а навіть джентельменства. Подія представляється по польським відомостям ось як: На постерунок прикордонної поліції в Луці малій скалатського повіту заїхав відділ кінноти в найбільшому спокою та порядку. Командант відділу зліз з коня і в супроводі йому підчинених жовнірів вступив на постерунок, де не застав навіть дижурного поліцая. Забравши всі папери та урядові акти командант відділу лишив на столі картку такого змісту: „Пане команданте! Ми зложили Вам візиту! Що то за порядки, що на постерунку не стрічаємо ні одного постерункового. Акти після урядового використання вернемо тою самою дорогою" — З пошаною, а далі підпис нечиткий. Польські газети інформують, що провідник банди знаменито говорив по польськи і картку теж написав по польськи. Після такої візити їздці в повнім спокою відїхали в напрямі Збруча і переїхали його ще спокійнійше. Слід замітити, що над Збручем є маса т. зв. прикордонної сторожі, яка розкватирована по селянських хатах і яка саме має берегти перехід через Збруч.

БЮТЬ ЕКЗЕКУТОРІВ.

В Зарваниці підгаєцького п., мав місце такий випадок: Селяне напали на податкового екзекутора Машубу троха його потурбували. На крик екзекутора явився поцай на оборону. Та селяне побили його до несвдомости. Коли на ратуонк явився другий поліцай, то вже нікого зучасників нападу не застав.

І КАТИ СТРАЙКУЮТЬ.

Мадярський кат загрозив страйком, коли правительство не підвисшить йому платні. І помимо зарядженої системи найбільшої ощадности, правительство згодилося підвисшити катови платню до висоти пять долярів від кождої екзекуції. З огляду на це, що на Мадярщині є доволі роботи для ката, він думає, що тепер буде міг виживити свою родину.

КІЛЬКО НА СВІТІ СВЯЩЕННИКІВ.

В 1922 році було на світі загалом 317,701 священників, з того 650 епископів 360 місійних епископів, 300.000 простих священників, 10.000 місіонарів, 509 священників для краєвих місій. Місіонарів без священничого свячення було 5.000, місійних сестер 30.000

СТАТИСТИКА МІСТ В ПОЛЬЩІ.

Згідно з приблизною статистикою з 1913 року, Варшава має 936,046 мешканців. Лодз 452.239, Львів 219.388, Краків 181,706, Познань 169.422, Бидгощ, 87.848, а Королівська Гута 74.811.

НАПАД НА ПОЧТОВУ КАСУ В ЖОВКВІ.

На латинську різдвяну ніч вломилися невідомі злодії до почтового будинку в Жовкві. При допомозі спеціяльних приладів пробили вони в грубому на 80 цм. мурі діру, ввійшли нею до кімнати, в якій стоїть каса і узяли всю готівку, яка найшлася. Поліція почала доходження за зложинцями.

САМОГУБСТВО УБИЙНИКА

Дня 6. м.м. місяця убито на залізничій лінії Перемишль-Ярослав, біля вартової будки ч. 47 поліцая Франца Новаковського. На днях підчас переведеної облави в березівському повіті, в селі Рижках арештовано відомого бандита Яна Цупука в хаті його брата. Бандит побачивши, що нема виходу, вистрілом з револьверу позбавив себе життя.

СИВІ КОНІ ДЛЯ ПАПИ.

До церемоніяльної карети папи на час торжеств ювилейного року треба було шість сивих коний без найменшої пляміки. В тій ціли вислана на Мадярщину комісія знайшла таких сніжно білих коней в стайні гр. Естргазія і закупила їх для папи.

БЕНКЕТ РАКОВСЬКОГО.

Советська місія в Лондоні видала недавно банкет на 150 осіб.

Раковський вніс тост на честь англійського кооля. Притому аявив, що поголоски начеб хто небудь з советської місії брав участь в комуністичній пропаґанді в Анґлії неправдиві.

ПОБУТОВЕ ЯВИЩЕ.

В Харкові по наказу прокурора Республіки Скрипника арештовано 6 народніх суддів, 2 колишніх народніх суддів, 2 народніх слідчих, кількох членів колеґії, заступників і понад 30 підпольних. адвокатів за хабарництво, зловживання влади тощо.

Лютер підпирає республиканський устрій держави і плян Доса.

БЕРЛІН, 19. січня. — Новий німецький канцлер Ір Ганс Лютер явився нині перед парляментом зі своїм кабінетом і виголосив програмову промову.

Його промова була трохи несподіванкою для політичних партій в парляменті, які вважали, що самий Лютер і його весь кабінет консервативний і схилюється до монархізму.

Лютер передівсім заявив, що він буде продовжати політику свого попередника Маркса.

Далі заявив, що буде стояти твердо при републиканському ладі Німеччині і, що його правительство буде підпирати примінення і виконанне пляну Доса.

Вкінці зазначив, що його правительство приверне 8-годинний день праці для 1-ого квітня с. р.

ДОГОДЖУЮТЬ АМЕРИЦІ.

ПАРИЖ, 19. січня. — З уваги на протести в Злучених Державах проти участи Америки в пляні Доса, аліянти годяться поробити в недавній умові деякі зміни, щоб задоволити Американців.

КОРИСТЬ З АМЕРИКАНСЬКИХ ТУРИСТІВ.

ПАРИЖ, 19. січня. — Французьке Національне Бюро Туристів обчислює, що Американці, які подорожували по Франції в 1923 році, видали там $200,000,000.

В 1924 році американські туристи видали у Франції ще більше.

ТРОЦЬКИЙ „ДОБРОВІЛЬНО" УСТУПАЄ.

МОСКВА, 19. січня. — „Політбюро" російської комуністичної партії усунуло Леона Троцького з революційної воєнної ради і загрозило йому, що викине його навіть з партії, коли не відкличе нападів на Леніна і живучих ще лідерів тої партії.

Троцький написав лист до того „політбюра", в якому заявляє, що він хорий і не може прибути на засіданне, і годиться уступити з усіх урядових становищ і в партії, які досі займав, а одночасно годиться працювати в російській комуністичній партії яко звичайний рядовик і повинуватись її приказам і постановам.

КОЗАРЛЮГА.

ХАРКІВ, Україна, 19. січня. — Ударна ґрупа „черезвичайки" напала на В. Ваценка, ватажка українських повстанців „Смертники" в Сумах, на Харківщині.

Вона окружила його дім і загрозила йому, що спалить дім.

Тоді Ващенко зачав переговори, щоби большевицьке війско згодилось, аби з хати випущено живими його жінку і дітий.

Большевицьке війско на се згодилося, сподіваючись, що тоді і самий Ващенко здасться. Та він заявив, що не здається без бою і далі воював, поки не згинув у бою.

(Замітно, що під самим Харковом, де царять московські комуністи під назвою „українського уряду", удержались досі українські повстанці. Се показує, яка сила московських большевиків серед українського селянства).

ПОЗИЧКА ДЛЯ ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, 18. січня. — Тутешні польські ґазети повідомляють, що польський уряд веде переговори з кількома нюйорськими банками у справі позички для Польщі в сумі $50,000,000.

Вони пишуть, що сі банки вже зходились дати Польщі позичку, та що вона прирікла її не видавати, а тільки вжити за підставу для видачі більшої скількости паперових „злотих".

ЯК БОЛЬШЕВИКИ „ПЕРЕРОБЛЮЮТЬ" ОПЕРИ?

БЕРЛІН, 18. січня. — З доручення російського советського уряду тепер в Москві „переробляють" тамошні большевицькі „писателі" опери російські, італійські й инші, так щоби допасувати до большевицьких вимог.

Оперу російського композитора Ґлінки „Житте за царя" перероблено так, що змінено назву на „Серп і молот" і змінено текст (слова), а оставлено ту саму музику.

Таксамо „перероблено" італійську оперу Масканія „Кавалерія Кустікана" і богато інших.

(Чому не сказати просто, як річ мається, а саме, що большевицькі мазарі ліплять свої „твори" і до них живцем крадуть музику славних композиторів. У своїй большевицькій музиці крім „Урра, урра", вони нічого не мають, а „буржуазної" музики нібито не хотять, отже приліплюють її до „творів" своїх мазарів і дурять дурних, що се музика большевицька).

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Си્ті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПІЗНАТИ ПРАЦЮ ПО ОВОЧАХ.

Звіт головної канцелярії Українського Народного Союза за місяць грудень показує, що в тому місяці принято до нашої організації нових 645 дорослих членів.

Рівночасно в тому самому місяці принято нових 330 дітий.

Разом за один місяць Український Народний Союз зріс о 975 членів.

Значить, всего 25 членів не достає до того, щоби Союз зріс за один місяць о повну тисячку членів.

Ось до чого довела організаційна праця членів і членицьь Українського Народного Союза. Ось до яких вислідів доходить робота членів нашої організації, коли вони засукали рукави та взялися на всі способи до виконання плянів, виладжених головною канцелярією.

Тисяча членів за один місяць се такий здобуток, що ним хочби яка організація може похвалитися. Члени Українського Народного Союза можуть з правдивою гордостю дивитися на сей місячний прибуток. Він свідчить про їх велике довіря до організації, уряду й до себе самих, до своєї власної організаційної праці.

Було колись, що й наші члени й члениці боялися організаційної праці, боялися невдачі, боялися почути лихе слово від нечлена, як до нього заговорити про приступлення до організації. Сі часи вже минулися, бо наші члени навчилися, що така невдача ніякої нечести не приносить тому, кому робота не вдалася. Члени закинули фалшиву делікатність, бо вони зрозуміли, що в приєднанню богато нових членів лежить будучність цілої організації та що без ризика не можна здобувати нових членів. Сотки листів поодиноких членів про організаційну працю свідчать про те, як вирабляється в наших членів охота до праці, любов до будови великої організації. Місячний звіт і майже округла тисячка нових членів є вислідом сього нового відношення наших членів до організаційної праці.

Вона дає нам далі повну гарантію, що організаційна праця не скінчилася з минувшим роком. Вона гарантує нам, що члени будуть далі так само свідомо, з такою самою працьовитістю та саможертвованнєм братися до роботи в сьому й слідуючих місяцях, як вони бралися в минувшому місяці. Коли се станеться, то можемо бути певні, що висліди праці не будуть зовсім менчі, як вони були в грудни, але ще кращі. Місяць грудень дав нам гарні висліди, але нема причини, чому ми не змоглиб побити й сей рекорд. Лишень до праці.

Раковський ворожить.

Крісто Раковський відомий з того, що хотяй не Українець і не вміє по українськи говорити, був „премієром України".

Тепер він російським „амбасадором" в Льондоні і яко „амбасадор" недавно говорив на зїзді учителів у Москві.

Учителі, котрі світа Божого не виділи, раді би почути дещо про той світ від Раковського, котрий їздить і літає по світі і приїхав до Москви яко гість.

Отже Раковський сказав їм щось нового. Він сказав: Навіть Америка признає Росію. Безперечно, не нині але завтра, але не мине 1925, як вона її признає.

Таке вороження, що щось станеться до року, то не дуже то замітне, особливо, коли ходить о признание, яке не має майже жадного значіння. Але в Москві, де люди ще тримаються вороженнєм при життю, воно має своє значіннє.

Тільки хто знає, що Раковський виворожив?

Може він виворожив, що до кінця 1925-ого року совети упадуть в Росії, а тоді, само собою, Америка признає нову владу в Росії до 24 годин.

На поміч українським дітям

Рідна Школа із Західної України кличе о поміч!

Поміч потрібна негайно!

Як помогти?

Нехай кожде українське товариство в Америці на найблизшому мітинґу ухвалить від себе допомогу в сумі від 5 до 25 долярів і зараз вишле на Рідну Школу до Обєднання.

А кождий свідомий Українець і Українка нехай вишле НЕЗАПЛАЧЕНИЙ досі народній податок за 1923 і 1924 до Обєднання, в сумі 6 долярів.

Тоді Обєднанне вишле зовсім вистарчаючу допомогу до старого краю на українські приватні школи і на оборону сих шкіл усіми можливими способами.

[illegible], бо пізно [illegible] значить запізно!

[illegible] посилати через Обєднанне на адресу:

[illegible]

НАРЕШТІ!

Зміни в редакції „Діла". — „Нове слово" редактора Панейка. — Що говорилось досі. — Непоправима шкода. — Краще пізно, ніж ніколи.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Нарешті!

Цей виклик вирвався мабуть не одного Українця по прочитаню перших двох чисел львівського „Діла" за новий рік. Нарешті скінчилась срамотня година, коли на шпальтах „Діла" зо дня зо дня в день прославлялись і возвеличувалась совітська влада! Нарешті розвіявся той отруйний туман, що розходився з редакції „Діла" по цілій західній і закордонній Україні! Нарешті знов маємо той одноцільний протибольшевицький фронт, якого здавалось вже ніколи мати не мемо! Нарешті!..

Що властиво сталось?

На становищу начального редактора „Діла" відбулась персональна зміна. На місце дотеперішного начального редактора д-ра Дмитра Левицького видавці „Діла" запросили дра. Василя Панейка. Та Дм. Ливицький фактично не був начальним редактором, а тільки давав своє імя й старався про покриття недоборів по виданю часописи. Він сам писав дуже мало й рідко, редакційного матеріялу не читав, на напрям часописи майже не впливав. Фактичним редактором був п. Федь Федорцїв, типовий „рідгаґель" „хитрун" і „мудрагель".

Під редакцією п. Федорцева „Діло" уподоблялось кораблю без керми. У 1923 р. воно шукало компромісу з Поляками. У минулому році воно кинулося у другу крайність. Махнуло рукою на Польщу і всі свої погляди звернуло в сторону Харкова та Москви. Останніми часами не минало майже дня, щоб „Діло" не приносило якого небудь совітофільського „бомбана" за підписом Ф. Ф. Щоб не бути голословним наведемо кілька таких витягів з останніх чисел за минулий рік.

..У числі 226 Ф .Ф. писав:

„Керманичі цеї всесильної партії (себто комуністичної) звільна, але неминуче наближуються до того розуміння національної проблеми, що його зі залізною льоґікою проповідував геніяльний(!) Ленин... На великій Україні панує ще Москва, але вона з кожним роком примушена все більше ділитися владою з місцевим українським елементом... Там все більше наростає міць і сила українського народу... А тимчасом підростає нове покоління виховане в українській школі, й те покоління виступає на арену життя, а разом з ним на тую арену виступає український народ у всій своїй величі і силі"...

Це писалось так собі без всякої нагоди, от тільки аби поблудословити. Незабаром трапилась краща нагода: Партія бувших Січових Стрільців поїхала на совітську Україну. Тут Ф. Ф. вже з цілою силою вдарив у тулумбаси:

„Сини галицької землі знову найщлися на щироких просторах України. Не улягає найменшому сумніву, що це є відрадним явищем. Українська молодь, українські діячі визвольної боротьби... віддадуть свій труд рідній землі, свої сили присвятять рідній справі, стануть до варстатів праці серед своїх братів... На широких просторах України де будується величне Завтра української нації, наші брати найдуть важке, але почесне і вдячне поле праці" („Діло", ч. 267 від 30 XI. 1924.)

..У цім випадку Ф. Ф. знав, що він пише, мягко кажучи, явну неправду. Він знав, що ні до яких „варстатів праці" наших хлопців не допустять, а візьмуть їх до червоної армії й будуть з них виховувати [illegible]

Ось у харківських „Вістях" (ч. 291 від 21 XII. вже й потвердженне знаходимо, що до 69 полку прибуло декілька політичних еміґрантів з Чехословаччини, які доброхіть пішли до Червоної армії!.. Зверніть увагу на слова: „декілька" й „доброхіть": дуже цікаві й знаменні слова! Ми ві знаємо, що так вийде, знав це й Ф. Ф., але він блудословив без упину, думаючи, що так буде краще.

Позволимо собі ще один малий уривок зі статті „Становище до Радянської України", надрукованої дня 2. грудня м. року:

„Постійно мусимо мати на приміті, що Галичина, як Піємонт України, скінчила свою ролю. Осередок українського життя, розвитку, його напрямних (?) кристалізації — часом несвідомої — (його) національно-політичної думки переніся на Рад. Україну. І тим новим будучим центром є не Львів і не Харків, тільки Київ". (ч. 268).

В останніх словах, або зайшла помилка, або п. Ф. Ф. свідомо покривив душею. Згідно з його власною теорією він мусів би сказати: „Не Львів, не Київ, тільки Харків". Очевидно, або перо не послухалось, або чоловік „для годиться" так писав. Та й без цього уривок вийшов дуже заяпаший.

Котячись по похилій площі, на яку його підштовхував премудрий Федь Федорцїв, ста? реньке „Діло" нарешті докотилось до того, що зовсім отверто написало:

„Нам Українцям, треба орієнтуватись тільки на радянську владу... Тільки цей державний устрій може забезпечити максимум можливостей для клясового і національного розвитку" (ч. 270, 4 XII.)

Що правда ця безсоромність була надрукована не в редакційній статті й не за підписом Ф.Ф., а в формі витягу з приватного листа. Однак, ніхто инший, крім „одного зі співробітників „Діла" таких листів з України не одержує. Редакція Свободи певне не відмовиться це ствердити. Я особисто можу також сказати, що мені ніхто таких листів не показує й не показує, хоч взагалі матеріялу мені зУкраїни не бракує. Значить: „на ловця й звір біжить" — або „яке їхало, таке й здибало". А щоб боронь Боже, не вийшло якої помилки редакція „Діла" доточила до цього листа примітку, що мовляла, „його (себто анонімного автора листа) непримушений голос набирає особлившої вартости"...

Прошу вас: не просто „особливої", а „особлившої"!..

Гидко й болячо ставало від тих „бомбонів", які раз ураз приносило „Діло" в Минулім році, й то все частійше. З досадою чоловік брав ґазету в руки, зобуренням читав отсе блудословіє й з огидою кидав ґазету до коша. Иноді ґазета по кілька днів перележувала нерозгорненою, на столі, щоб тільки не читати таких подібних нісенітниць і не дратуватись даремно.

Нарешті ця срамотня година тепер скінчилась! Новий начальний редактор круто повернув курс в инший бік, рішучо відмежувався від большевизму й совітів, прочистив задушливу редякційну атмосферу і заговорив такими словами, якими належиться говорити найстаршому національному органови Західної України.

Та про ці нові слова [illegible] де-що инше — слідуючим разом.

[illegible]

З УКРАЇНСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ В ГАЛИЧИНІ.

Краєвий Союз Кредитовий і Народна Торговля.

Дня 28. падолиста м. року відбулися у Львові надзвичайні загальні збори Краєвий Союз Кредитовий з метою зміни свого статута в напрямі створення зі Союза банкової централі для кооперативи під назвою „Центробанк".

До зміни статута не дійшло. Переміна на централю кооператив вимагає в першу чергу усунення всіх фізичних осіб, яко членів Союза. Хоч Надзірна Рада предложила в порозумінню з Краєвим Союзом Ревізийним компромісовий проєкт, а проте фізичні особи не дали своєї згоди на переміну.

Се довело до доволі прикрого тертя між фізичними особами і представниками кооператив. Фізичні особи стояли на становищі, що кооперативи першого ступня, ще за слабі, аби могли самі без фізичних сил вдержати таку надбудову, як централю із самих кооператив. Надто казали, що істнуючий стан для кооперації нешкідливий. І тому рішено за держати дотеперішний стан.

Хід зборів виявив кілька несимпатичних рисів. Все ж таки, коли наша кооперація пійде сильним кроком наперід, коли в долі повстануть, здорові сильні, певні себе кооперативи, тоді Краєвий Союз Кредитовий, тепер Централбанк, буде мусіти перемінитися в кооперативну надбудову.

Спокійні і досить слабо були обсілані збори Краєвого Споживчого Союза Народна Торговля дня 12. грудня 1924 р.

Все ж таки годиться піднести одно, що солідне веденне сеї важної економічної установи зеднує для неї довіре, і сьогодня „Народна Торговля" повертає до стану продажі в передвоєнній висоті. Треба жити серед сих страшних умовин; треба бути свідком банкротства польських підприємств, а навіть і жидівських, щоби зрозуміти працю дирекції, яка майна не розстратила і серед економічного безладдя удержалась і розвивається.. Колиб тільки більше оборотового капіталу у Формі складок

УКРАЇНСЬКА ШТУКА В АМЕРИЦІ.

(Надіслана стаття)

Повоєнні злидні принесли до Америки цілу плеяду українських артистів — співаків, музиків і т. п. — не числячи славного хору Кошиця, котрого знає ціла Америка.. Вплив отсих нових сил видко, хочби в Ню Йорку на високім уровени тамошніх українських концертів та вистав. Се вже не слабкі аматорські проби самоуків, але справжні художні продукції, що вирабляють смак у публики.

Тепер українські артисти пробують виступити самостійно. Дня 24. с. м. вечером, в Нюарку, в прекрасній „Валяс Гол" (ч. 107 при Галсей улиці) відбудесь перший оперови концерт українських артистів, в якім возьмуть участь п. Роман Придаткевич, звісний скрипак, б. ученик славного на весь світ скрипака Шефчіка у Відни та б. професор консерваторії в Одесі; п. Микола Апембер, реномований український пяніст; п. Микола Карлаш, б. барітон української опери в Европі; п-ні Юлія Малевич Шустакевич б. артистка укр. театру в Галичині, а тепер учениця реномованої оперової школи Мастра Дженарія Курчі в Ню Йорку; та добірна вісімка з б. Укр. Нац. Хору під управою п. Павловського. Вже отже вичисленних артистичних сил дає запоруку, що сей концерт буде таким, якого Неварк й околиця еще не чули.

В добірну а богату програму соль скрипкових, фортепянових, барітонових та сопранових, дуетів і хорових продукцій входять композиції українських і чужих композиторів, як то Лисенка, Ніжанковського, Коціпінського, Артимовського Вердія, Пуччінія, Чайковського, Масканія Паганіліа, Бранса, Роґера і ин. між иншими можна буденочути славні арії з „Тоски", „Кавалері Рустікани", „Мадам Батерфляй", „Запорожця", незрівнану „Серенад Мелянколік" безсмертного Чайковського, та ще незвісні в Америці композиції Лисенка (в інтерпретації п-а Карлаша).

На концерт вибирається чимало американської публики та музичні справоздавці американської преси. Нашим артистам бажаємо найкращих успіхів. Їх слава буде славою українського імени.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє всіх членів, що звичайний мітинг відбудеся дня 25. січня о годині 1.30 попол. в гали парохіяльній при Оклий і Райс ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Проситься всіх членів явитись на мітинґ. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник $1.00. — Мих. Петрів, предс.; Вас Гриньків, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Андрея Первозваного, від. 66, повідомляє усіх своїх членів, що належать до У. Н. Союза, що дня 23-ого с. м. о 8-мій годині вечір буде мітинг братства тільки у справі вибору делеґата на конвенцію, в У. Н. Домі при 318 Іст 72-ій улиці. Хто з членів не буде на сьому мітинґу, заплатить кару. — Іван Лазорчик, предс.; Лев. Фединяк, секр.

ФІЛЯДЕЛФІЯ, ПА. Бр. св. Василія, від. 339, повідомляє, що звичайний мітинг відбудесь о 2-ій годині попол. в неділю, дня 25-го січня в гали Укр. Громади під ч. 610 Савт Американ ул. На порядку нарад есть богато важних справ, як також передание книг новому секретареви. Неявившийся член заплатить кари 1.00, а урядник 2.00. — І. Сорока с. Мих., предс.; О. Будай, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Володимира, від. 162, повідомляє своїх членів, що звичайний мітинг відбудеться дня 25. січня в терпій годині попол., в гали церковній. Проситься всіх членів, щоби прийшли на сей мітинг. Буде вибір делеґата на XVI головну конвенцію і справи біжучі. — Ник. Піціль, предс.; М. Гнатів, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє своїх членів, що надзвичайні збори відбудуться в суботу, дня 24. січня с. р. точно о годині 8-ій вечером в Укр. Нар. Домі, 217 Іст 6-та ул., Ню Йорк. Проситься членів прибути на збори, бо суть дуже важні справи до полагодження. Неявившийся член на зборах підлягає карі після ухвали. — Іван Солтис, предс.; Ник. Марків, секр.

ВЕЧІР СІЧОВОЇ ПІСНІ У ВІДНІ.

Дня 28-ого грудня м. р. відбувся у Відни „Вечір січової пісні", уладжений в самій салі реставрації „Рідгоф" заходами місцевого гуртка УСС, з нагоди 10-літніх роковин виходу в поле і перших боїв УСС за незалежність України. Вечірка вже давнійше підготовлялась і відбулася з деяким опізненнем у часі та випала у свойй програмовій части не зовсім удачно. Чулу вступну промову виголосив от. Ів. Коссак, про значінне УСС, і про ролю пісні в їх боєвому життю. Наскоро зібраний хор, під проводом О. Поповича відспівав кілька стрілецьких пісень, не зовсім удачно підібраних і мало вивчених. Др. Ганківський відограв на скрипці під акомпонементом п-ні Рис-Грех також кілька стрілецьких пісень. Серед співаних і граних пісень були дві пісні на російські салдатські мотиви; вони страшно різали уха Наддніпрянців, а виконавці і галицька публика приймала ті пісні яко стрілецьку музикальну творчість. Замісць заповідженого програмкою реферату М. Бачинського про УСС. п. Андрій Жук, — щоб заповнити як заявив нагло повсталу програлину в програмі, — відчитав якусь стару, довгу друковану у „Вістнику СВУ." розвідку Юрія Шкрумелюка про стрілецьку пісню, і кілька „Листів з поля" Геринович, також свого часу друкованих у „Вістнику СВУ." Листи досить цікаві, але втомлена артистичною частиною програми і рефератом Шкрумелюка публика не була вже в силі дослухати їх до кінця. По сій офіціяльній частині вечірки відбулась неофіціяльна забава, в центрі якої були присутні УСС., на чолі з найстаршим серед них рангою от. Ів. Коссаком. Хор разом зі стрільцями переспівав тепер мало не цілий стрілецький репертуар, а спів був тут значно живійший, красший, ніж на естраді. Стрільці пригадали собі забави і співи в кантинах, на постоях і в полі і було їм весело. Їх веселість передалась співакам і иншій публиці. Під конець всі присутні зблизились до столів УСС. та громадою затягли стрілецький гимн: Ой у лузі червона калина похилилася"... На цім і закінчилась та симпатична, але мало змістовна вечірка. Публики було досить.

П. Ковальчик.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Подається до відома всім інтересованим, так членам як і не членам, що Річний мітинг Українського Народного Дому відбудеся в суботу т. е. 24. січня о 8-ій годині вечером в гали У. Н. Дому під ч. 367 St. Paul's Ave., Jersey City, N. J. Проситься о чисельну участь.

ЗА УРЯД УКР. НАР. ДОМУ:
Стефан Кот, предс.; **Мих. Косоноцький**, касієр; **Василь Гіль**, секр.

ЩОСЬ, ЯК УКРАЇНСЬКИМ УНІВЕРСИТЕТОМ.

„Пшеґльонд Віленьскі" повідомляє, що польський уряд хоче ущасливити Білорусинів учительським семинарем з правами в... Бидгощі.

ОПЕРЕТКА КОЗА-ДЕРЕЗА — М. ЛИСЕНКА В ПЕРТ АМБОЮ.

(Допись).

На перший день Різдва мені довелось бути в Перт Амбою на виставі, що відогравалася учнями української школи. Простора українська саля була повна публикою, дорослими й дітьми. Спочатку було виставлено песу „Ялинка" а опісля оперетку М. Лисенка „Коза Дереза. Обидві песи було добре відіграно, а останню було відспівано ще й у дурге всю спочатку.

М. Лисенко батько української музики не лише накреслив напрямки для творчости своїх наступників, а й сам дав нам речі, які часто є зразковими. За таку річ на полі музики для дітий найлекшу по структурі й вважати „Козу-Дерезу". Ця оперетка більш відома, ніж пр. того ж автора „Снігова Краля" (Зима й Весна) — теж мальовнича і мельодійна оперетка, але двоактова й тяжча для виконаня, добре підходячя для старших дітей, а особливо для починаючих науку сольового співу.

Ліберто „Кози-Дерези" уложила Дніпрова Чайка на сюжень загально відомої казочки про козу, котра утікаючи від гніву діда, вигнала лисичку з хати і налякали усіх звірів у лісі, аж поки рак не приліз та справивсь з нею.

Хоч уся творчість М. Лисенка пронизена українським духом, але в „Козі-Дерезі" мельодія заховує цілком в оригінали народній характер.. Тут компоніст утворив чудовий музичний малюнок казки із найбільш відомих пісеньок. Як що слухач, хоч трохи ознайомлений з українськими мельодіями, то він слухатиме цю оперку, як щось надзвичайно рідне, що на умі вертиться і ось, ось дасться пригадати. А пригадати не тяжко, бо то все добре знане, лише прибране в форму пісні-казки. Тут ви пізнаете мельодії: „У неділю пю, пю", „Добрий вечір дівчино", „Куди йдеш?", „Ой під вишенькою", „Чи се тії чоботи, що зять дав" „І шумить, і гудить", „Ой ходила дівчина беріжком", і т. д. Лише слова инші відповідно казці. Дієві особи песи, є щиро українські звірята, такі якими їх собі уявляє фантазія нашої української казки: „Коза-Дерза, лисичка-сестричка, зайчик-лапанчик, рак-неборак, вовчик-братчик, медвідь-товстолаб — всі вони співають українські прості пісоньки, так, що слухачі легко можуть їх затямити і опісля собі пригадати в дома.

Чи треба згадувати, що для виховання молоді, національна музика завше буде, як найнеобхіднійшим засобом? А Українцям особливо треба памятати про „нашу думу-пісню, славу України, тут , де оточення провадить стежку нашої дітвори геть далеко від рідного ґрунту. Що станеться з дітьми тих родичів, котрі до десяти, скажемо літ, не навчилися української мови ані в школі, ані в дома? Чи та мова, хоч коли небудь може бути рідною для них, як би пізнійше і зродились би бажання рахувати себе Українцями? Чи можемо будувати державу без культурнихся, без інтеліґенції; Добра українська школа тут в Америці поставилаб нас в один ряд з иншими культурними світовими націями і тому це є нині наша першорядна національна справа, перед якою треба полишити геть далеко всякий партійний розчардіяш.

Вдячність і пошану мусимо віддати скромним діячам на тяжкій ниві української шкільної просвіти, особливо таким, як п. О. Стеткевич в Перт Амбой. Виставити так красно цілу оперетку „Коза-Дереза" зі своєю шкільною дітворою безумовно коштувало йому много часу й праці, але він подолав усі труднощі, бо любить свій народ і його пісню. Одночасно з п. Статкевичем йому допомогли своїм прекрасним акомпаніяментом доня його В. Статкевич і син. Перша граюча на Фортепяні володіє доброю технікою гри з чистим і мягким тоном, а другий для своїх 14 літ, при шкільній науковій праці зробив дуже великі успіхи і на скрипці.

Від вистави в цілому лишилось враження серіозної праці, зробленої акуратно зі смаком і талановито. Не всюди є можливість зробити таку виставу, а подивитись і послухати слід би кожному особливо дітям. Щоб діточі роки нашої молоді не минали лише в оточенню американської вулиці і ріжноязичних жарґонів та інтересів доляра й праці, а хоч иноді відзначалися радісними українськими такими прикрасними хвилинами, як ця вистава „Кози Дерези" в Перт Амбой.

Ню Йорк, 10 січня, 1925 р.

Є. Римович.

НОВІ УКРАЇНСЬКІ РЕКОРДИ ВІКТОРА.

Особливо займаюча краса балалайкової орхестри є напричуд представлена в тім милім і гучнім вальци, якого колишучийся ритм нагадує колишучуся березу. „Берізка" танець є повний барви, ритму й чуття. Звинність балалайкової орхестри оказується в „Болгарці", широких і повабних тонах танцю, яка є на відворотній стороні рекорду. Вся полудневo-східна Европа знає ті танці, які тут представлені з життям, які милі здивують Вас.

Мило й огнисто, чудово й звинно летять тони балалайки і пяна в тім подвиву гіднім рекорді. „В огороді" це мельодія танцю, яка починається в повільнім темпі, а відтак прискорюється до вершка скорости. „Під яблонею" оказується повне життя подібно як природа в квітни. Пальці артиста ходять по струнах тут так скоро, що Ви дивуєтеся, як так скоро пальці можуть порушатися.

ВИКАЗ ТИХ, ЩО БАЖАЮТЬ ВОЛІ РІДНОМУ КРАЄВИ.

(Жертви зложені до Обєднання на оборону рідного краю в грудни 1924).

—o—

33) **Емгерст, Масс.** Василь Болюх по половині на Р. Ш. і Просвіту 4.00

34) **Балтімор, Мд.** Бр. св. Тройці, від. 320 У. Н. С. нар под. переслав Петро Мармаш 12.00

35) **Палмертон, Па.** Дмитро Коцюбинський на „Просвіту" 2.00

36) **Йонкерс, Н. Й.** Бр. св. Андрея, від. 12. У. Н. С. нар под. переслав о. Сполітакевич 8.00

37) **Джерзи Сіти, Н. Дж.** Бр. св. Петра і Павла, збірка на Р. Ш. ..10.21 (Зібрав Павло Дмитрів в відділі $8, а від себе $2).

38) **Йонкерс, Н. Й.** Укр. Бр. св. Михайла, нар. под. переслав Яків Вондзіляк .... 6.00 (А. Шашкевич $3, а по $1: Д. Лучкович, Ю. Пирч, Яків Вондзіляк).

39) **Олін, Н. Й.** з балю тов. Запорожська Січ, від. 368 У. Н. С на Університет у Львові, пересл. Г. Підскольний 25.00

40) **Рутленд, Вт.** Іван Кінах $3 на Р. Ш., а $2 на Просвіту 5.00

41) **Ворчестер, Масс.** Й. Зазуляк нар. под. за 1923 і 1924 $6, $1 податок на 1925, $3 на „Просвіту" у Львові 10.00

42) **Шікаґо, Ілл.** переслав др. Мирослав Сімінович ....34.94 (Укр. Тов. Клюб 5.75 нар под., на вічу в Борнсайд, улаштованім заходом Горож. Клюбу на Р. Ш. $29.19).

43) **Клівленд, О.** Від стовариншення Брацтв, Товариств і Інституцій Українських під назв.: Ліга Вільної України, переслав Іван Войціцький ....200.00 (Призначено на боєвий фонд $100, а по $50 на інвалідів і Р.Ш.)

44) **Джерзи Сіти, Н. Дж.** Укр. Політичний Клюб, від. 54 У. Н. С. нар. под. ....18.00 (Переслав Григорій Трусевич, а зложили по $3: Гр. Трусевич, Яків Щигол, Теодор Чопик, Іван Гузар, Андрій Дячик, Василь Жуковський).

45) **Бріджпорт, Па.** 4-та Сотня І. Січового Округа, нар. под. ....15.00 (Переслав Петро Козак, по $5 на Р. Ш., пол. вязнів і пропаганду).

46) **Дітройт,Міш.** Бр. св. Івана Хрестителя, від. 292 У. Н. С. ....50.00 (Переслав П. Кізель, зібрано через рік з дрібних датків членів товариства, а призначено на найконечнійші потреби в краю).

47) **Пітсфілд, Масс.** Від 5 Сотні 5. Округа Січ. Організ. на боєв. фонд ....18.90 (Переслав Олекса Яремій, зложили: по $2: Микола Савюк і Ірина Амбросийчук, по $1: Іван Данилів, Параска Данилів, Пахомій Данилів, Іван Басістий, Гаврило Бабан, Олекса Яремій, Дмитро Юсипов, Микола Стефанюк св., Ахтодій Никорчук, а Озарок Гусва 75 ц.; по 50 ц.: Теодор Соколовський, Пант. Данилів, Дм. Савчук, Петро Шульган, Василь Темчук, Аксентій Никорчук, Іван Карий, Л. Дж. Кенней, Микола Іванчук; по 25 ц.: Григорій Яремій, Ілія Автомійчук, а Іван Щербань 15. Зібрали: Пахомій Данилів $7, П. Шульган $5.65, а Микола Стефанюк св. $3.25).

48) **Дітройт, Міш.** М. Процьків, нар. под. 6.00

49) **Ірі, Па.** Бр. св. Петра і Павла, нар. под. переслав В. Гаврилів .... 3.75 (Зложили: І. Пелінський $2, Т. Сатишур 75 ц., по 25 ц.: Г. Бекерта, В. Томс, Й. Вітковський і М. Пелінський).

50) **Елізабет, Н. Дж.** Бр. св. Арх. Михаїла, від. 142 У. Н. С. нар. под. .... 5.75 (Переслав Т. Маройка, а зложили: Еміль Мамчак 1.50, по 1 дол.: Роман Слободян, Штим Дмитро, по 50 ц.: Теодор Маройка, Поливчак Андрій, Яцко Лещак, Петро Остапчук, Іван Ґавловський, а Ковальчик Микола 25 ц.).

51) **Філяделфія, Па.** Бр. св. Ґеоргія, від. 239 У. Н. С. нар. под. ..10.75 (Переслав Григорій Комуніцький, а зложили по $2: Вол. Сагінь, Данило Нагірний, Федько Кервавич, по 1 дол.: Іван Малина, Яким Воробель, Григорій Грицків, Петро Мокрицький 75 ц., а по 50 ц.: Федько Грецай і Мих. Прешляк).

52) **Ню Йорк, Н. Й.** Січ ім. Б. Хмельницького і Жіноча Сотня ім. Ольги Бесарабової на боєвий фонд $198.75, на сухітниківстрільців $31.42 ....230.17 (Жіноча сотня зібрала по хатах $56.50, решту Січ ім. Б. Хмельницького).

53) **Гартфорд, Конн.** Від місцевого Обєднання нар. под. пере-

(Конець буде).

ПРОРОКОВЕ ОКО

— або —

ІВАСЬ БИСТРИЙ І ЙОГО ПРИГОДИ

за **В. Лозинським** переповів **М. Ценівський.**

(Продовження)

(25)

XII.

ТУРЕЦЬКИЙ БРАНЕЦЬ.

Ледви світало на небі, як рушили вози. Галицька брама була ще зачинена і щойно відчинили нам її. Недалеко за брамою, коли ми минули нову бернардинську церкву і виїхали на глинянський гостинець, виліз я зпід буди і сів собі біля погонича. Світ виглядав мені веселий як ніколи, бож я виїздив на свободу і з доброю надією. Було то якось у половині серпня. Сонічко виходило на погідне небо, світ виглядав начеб увесь золотий і рожевий. А було весело, аж на души робилося тепло й ясно.

В Кривчицях задержалися вози перед коршмою, що була при самій дорозі. І щойно тепер побачив я, що нас із міста відпровадили свояки і приятелі пана Гарбараша і цих, що їхали з ним разом у Туреччину. Та не бачив я нікого між ними, що знав би мене. Пращалися, пили ще на щасливу дорогу, співали, виправляли „добрі думки", як то звичай у Львові. Вкінці, за яких добрих дві годині, розлучилися киваючи руками й махаючи шапками. Вози рушили дальше.

Три вози їхали дальше з Львова, а лише цей один, що в ньому сидів, був дуже навантажений. В двох инших був легкий, дорогоцінний крам. Ними їхали самі пани Вірмени, а було їх чотири, сам пан Гарбараш, і три купці пани Рабічка, Горичка і Захнович. Пани Рабічка і Горичка їхали за килимами і шовками, а пан Захнович (про котрого вже говорив мені пан Доманський) по добруцькі що найгарніщі коні, бо торгував ними. Мав при собі пан Захнович якогось Боднарчука. Знався цей Боднарчук дуже добре на конях, умів коло них ходити як ніхто инший. Був то малий, вже старий чоловік, з величезними сивими вусищами.

Мій віз навантажений був щітками, які виробляли у Львові а продавали в Волощині, всхівськими, горлицькими і фалендишівськими сукнами, коленським полотном, нюримберськими ножами і попелицями. На возі самого пана Гарбараша були скрині з соболями, з бурштином і з львівськими й авґсбурськими сріблами. Все це везли на „штих" у Туреччину, цебто мали міняти за тамошній товар, як килими, золотоглави, дорогоцінні каміні, коралі, коріння й инші заморські речі.

Дивно мені було, що їдуть лише три вози, бо я все чув, ще від батька, що львівські валки звичайно виправляються у Туреччину в кількадесять коней і люда. Та мені сказали, що по дорозі всюди мають прилучитися до нас купецькі вози: в Золочеві, Теребовлі, а головно в Камянци подільськім У цьому значному місті є богато Вірмен, що ведуть велику торговлю, а стільки їх там, що у Львові, а може і більше. Над цими всіми, що їхали з нами або мали їхати, а також і над цілою валкою старшим, або як то кажуть: караван-башею був пан Гарбараш. Всі мали його слухати, головно, коли вже валка виїде з границь краю.

Пан Гарбараш більше свого життя прожив на валках, як дома у Львові. Все йно їздив там і назад із Царгорода або Стамбула до Львова, а зі Львова до Царгорода, а часом і в перські краї виправлявся. Знав усі шляхи, міста, турецькі звичаї й обичаї, говорив шістьма ріжними мовами, а саме по українськи, по німецьки, по італійськи, по вірменськи, по турецьки і по молдаванськи. Отже все вибирали його караван-башею, а він у цьому виявляв такий розум і вправність, що все без шкоди і без пригоди перепроваджував крам і людий. Крім цього пан Гарбараш їздив до Туреччини все за еміром, цебто за спеціяльним турецьким дозволом. І цим разом мав такий емір. Так отже всі сподівалися, що мати-муть із ним безпешну дорогу.

Щойно на першому попасі в Глинянах промовив до мене пан Гарбараш. Бо досі не звертав на мене уваги, так начеб мене зовсім не було. Пан Гарбараш не був похожий на цих Вірмен, яких я стільки бачив у Львові. Ці бувають усе кучеряві, з банькастими чорними, як уголь очима, а у кожнього великий горбатий ніс. А наш караван-баша був чоловік високий, дуже худий, і дуже горний. Очі мав такі темносиві як залізо на косі, коли нова, а вуси і волосся білі наче молоко, хоч говорили, що ще не був старий. Говорили також що колись служив при війську, і пізнати було, бо все говорив усе коротко і приказуючо, що лише зроби, що каже, а не питайся ані не говори щось свого.

Пан Гарбараш почав із цього, що маю бути вдячний панови Іллі, бо лише для нього зробив це, що мене незнаного взяв собі за хлопця до цієї турецької мандрівки. Щоби я не зробив пану Іллі сорому а собі ще більшого й великої шкоди, але чесно й слухняно справувався, бо — каже — і зі шкірою буде зле і на загибіль де покину тебе між розбишаками. Я мав служити лише йому самому, доглядати крам, коло його зброї ходити, — а мав її з собою кільканадцять штук і рушниці, пистолі і шабель — так, щоби в разі пригоди озброїти кожнього візника і купця. Я мав пильнувати шатра і подорожну кухну, помагати при відправлюванню мит, оброки держати під числом і в усім, що приключиться і що буде треба бути готовим на його приказ.

Їхали ми дальше на Золочів, Теребовлю, Скалу, з дуже короткими попасами, а найчастіще й нічюш бо було тоді дуже горячо, аж до самого Камянця Подільського. Там ми задержалися дві цілі доби. В Золочеві прилучився до нас один віз. Виправили його тамошні Вірмени, в Теребовлі також один. Із Камінця виїхали ми вже довгим журавлем, бо знову прибуло нам три вози.

Зібралося так велике товариство. Було нас разом кільканадцять. Усі були купці від ріжних крамів. Найбільше було Вірмен, а між Вірменами, крім самого пана Гарбараша, найліпше маю в памяти панів Рабічку і Горичку, бо то були вельми забавні. Бувало добре всі з них усміються. Мали з собою в торговлі спілку, а підчас цілої дороги держалися разом, то сперечалися страшно, то знову годилися і цілювалися. Оба мали кучеряві голови і носи дуже великі і горбаті, оба говорили через ніс і оба мали круглі черева на тоненьких ногах. Де який попас був, а навіть і на возі в дорозі, брали на коліна чорні таблички і кожен із них крейдою на своїй щось писав і числив. З цього рахунку приходило все до великої суперечки. Кидали на себе табличками, зривалися на рівні ноги, засукували рукави, один до одного прискакував із пястуками. Одначе що один прискочив, то другий зараз відскочив і так скакали до себе, аж їм віддих запирало, але один одного ніколи не вдарив. Коли так страшно змахалися, тоді пан Рабічка, сапаючи, вигинав голову назад і панови Горичці показував наче горло й кричав:

— Візьми ножа і ріж, ріж! Волю, щоби ти мене відразу зарізав, коли жадаєш моеї загибілі!

Тоді і пан Горичка зачинав страшно сопіти і на силу ровдягатися: пас розвязував, шкірні*) ззував, жупаном кидав об землю і кричав:

— Бери собі, бери, все забери! — і сорочку візьми, коли завзявся обдерти мене до нага!

Але коли так кричав, жупана з ока не спускав. І ледви кинув його, зараз спішив піднести і кишені мацав, чи що не випало. отім оба давПай ревно плакати, а опісля знову числити, а вкінці один одного перепрошувати.

То був для мене зовсім новий світ, бо я його ще мало знав, а цікавий вже був я змалечку. Отже я наче їв усе очима, чудувало мене все, що лише побачив або почув досі небаченого і нечуваного. А найбільше здивувало мене, коли ми доїздили до Камянця. Бо є що бачити і чому дивуватися в цьому знатному місті, таке воно укріплене, що сила людська не здобуде його. Здалека видно його, як на стрімкій скелі замок у небо сторчить, а довкола забережні скелі сторожать місто. Під цими скелями ріка Смотрич шумить, так що хіба птах там дістанеться, а Татарин і Турчин ані відважиться вдаряти на таке місто. Оповідав пан Гарбараш, що тому два літа, коли йшла битва з Турками під Хотінем, тоді сам султан або турецький цісар, Осман підійшов під Камянець, щоби його здобувати, а коли побачив цю твердиню сказав: „Бог сам збудував цей замок, хайже його сам Бог здобуває" — і відійшов із нічим.

Оповідають, що в цьому Камянци є підземні склепи, що йдуть із замку попід ціле місто, а з міста попід Дністер аж до другого замку в Хотіни, що вже у волоській землі. Наша дорога провадила на цей Хотінь. Переправилися ми через Дністер на волоський беріг і так розлучилися з батьківщиною. Тут зачиналися чужі краї, щоправда, ще християнські і нашої віри, але вже під владою турецького цісаря. Йому князі цієї землі — зовуть їх господарями — мусять платити річний гарач і на кожен його приказ ставитися з військом і його низкими слугами себе вважати. Він же, коли який господар не сподобається, то прожене, а часом шовковим стричком своїм післанцям здушити велить.

Хотінський замок побудований на скелі. Я глядів на нього, як дитина гляділа би на це, що їй показалося би нечайно на яві, що їй нянька оповідала. Ще в Підбірю наслухався я про хотінську битву. Наслухався таких див, що казкою здавалися, хоч то сама щира правда була. На цих хотінських полях один український козак ішов на сімох Турків, не дався їм, ба ще й богато вбив їх. Бо то так було, що сам султан Осман вирушив на цю війну з величезним військом. Зі собою мав 400 тисяч війска, гармат мало що не 300 і 10 тисяч верблюдів із харчами, порохом, кулями. Два місяці тягнулась боротьба і султан мусів уступити, ніщо не зискав.

(Дальше буде).

*) Скірні (шкірні) лемківське слово=чоботи.

ДОПИСІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Гетьманщина.

Кожда нова думка саме тому, що нова, натрапляє на опір. Таксамо, як не можна направити розгінне коло у противний бік, таксамо громадські думки не переміняються на протязі короткого часу.

Шукаючи доріг для виборення державної незалежности для України появилась між нами нова думка, щоби сформувати визвольні ряди біля гетьманату. Найбільше перенялась цею ідеєю Січова Організація, яка стала ясно і твердо під прапором гетьманщини.

Аргументи, які підносять прихильники гетьманської влади, не є такі слабі та недорічні, як хотілиби представити противники. Вже тільки те, що гетьманську ідеольоґію заступають такі люди, як В. Липинський і другі першорядні уми, які гуртуються в гетьманськім таборі, показує, що ідея гетьманату це не „божевільна комедія", ані не „безпутня чорносотенщина,", як хотілиби в нас вмовити галицькі провідники без проводу, лідери без народних мас.

Гетьманщина це найкращий період новійшої історичної доби України. Цю владу створила найкраща часть нашого народу, українське козацтво, а підперла її ціла маса українського селянства міщанства.

Гетьманська установа має за собою одиноку світлу традицію, як ередник боротьби за волю і як будівничий української держави.

Колиб відкинути гетьманський період із нашої історії то у ній не лишиться буквально нічого, що булоби варто якого небудь спомину.

Найкраща наша література і устна словесність збудовані на козацько-гетьманській традиції.

Що цей спомин живе поміж народними масами, що наше селянство справді любить і дорожить тим періодом, то найлучший знак, як воно масово згорнулося було а й тепер горнеться до „Січий".

Народні провідники створили були собі новітнього „Сокола", але нарід, селяни й міщани, оставили „Сокіл" лідерам, а самі створили селянсько робітничу організацію під стародавним, освяченим історією іменем „Січ".

Хай ті панове, що глумляться із гетьманського руху, відповідять, як витолкувати це явище? Хи це значить, що народ у цілій своїй широті (не у верхах!) є противний відновленню свого, старого державного ладу?

Чому „Січ" поширилася по всім усюдам Галичини? Чому народні маси не приняли назви „Сокіл"?

— Коли хочете знати чому, то тому, бо нарід має більше памяти і більше здорового змислу, ніж зноровлені ріжними „лозунгами", „прінціпами", „течіями" і т. и. — провідники".

Наш трудовий нарід не бажає собі безвпинних революцій, які вийшлиби як наслідок міжпартійних межусобиць, бо він знає добре, що такі перевороти відбилибися найтяще на нім самім, що загальна руїна діткнулаби передовсім селянські хати, що у верхах дерлибся за владу, а у „хлопів" тріщалаби шкіра. Длятого селяни а й робітники мусять хотіти трівкої влади, що не допустилиби до розвалу його господарства або утрати заробітку.

Під гетьманщиною ніхто розумний не може бачити диспотичної влади а тільки, що найбільше такої, яка є тепер в Данії, Швеції, Норвегії, Англії і т. п.

Який сновида не бажавби собі й цілому свому народови такої свободи, як її мають Данці, Шведи, Норвежці а хочби й Англійці?

Чи польський републиканський лад так дуже припав до вподоби нашим галицьким головачам, що бажають того самого безголовя і для України? Чи може пахне їм соціялістична република суціллю радянськоїУкрани, де захопила владу московська комуністична оліґархіяд?

Пробіг! Єсли є божевільна комедія і безпутня чорносотенщина, то таки у советських та польській „републиках".

Правдивий демократизм правдива воля більшости народу, мають найліпшу змогу виявити себе лиш тоді, коли на чолі держави стоїть трівка влада, яка стежить за тим, щоб ніяка партія не захопила силою керми держави в руки і не накинула своєї самоволі більшости народу. Уряд гетьмана це власть виконавча, яка виконувалаб тільк це, що ухвалилиб вибрані представники народу.

До того часу поки український нарід не має можности тих представників вибрати, гетьман бувби начальним вождом нашої визвольної боротьби. В його руках бувби цілковитий провід аж до того часу, коли Україна визволиться з під ріжних окупацій.

Щож доторкається нашої американської еміграції та про наше право на ,самовизначення' — то ми таки це право обстоюємо. Ми вважаємо наші краєві особи і партії як вираз думки у „верхах", але ніяк у „низах". Ми вважаємо себе досить інтелігентними, щоби не іти на осліп за всім, що появиться у краєвих газетах. Ми бачили і бачимо тільки каяння у всіх краєвих помилках, що й теперішні голоси вважаємо за такуж помилку, із якої колись тамошні редактори будуть каятись. Ми виділи і видимо, що вже богато доктринерських догмів розвалилось у щерть, а остало тільки те, що практичне життя із собою принесло.

Практика минувшини створила гетьманщину і вона показувалася доброю і здалою для нашого державного життя. На тім досвіді, ми думаємо, що можемо відтворити знова нашу державу.

Український нарід мусить жити своїм своєрідним способом і не може перебирати шабльону від других народів, які живуть в цілком инших суспільних умовинах.

Наші прадіди створили гетьманську владу, традиція її живе на цілім просторі України і ми віримо, що свобідна думда широких верств народу цю ідею обновить і приведе до сили.

Републиканський устрій, це кожух не на нас шитий, Ми до нього не підготовані і він викликавби на Україні цілий ряд отаманщин, який переміниврби нашу батьківщину у такий край безправства та злиднів яким до недавна було Мексико.

Накінець мушу додати, що без гетьмана, наші державні аспірації являються безвихідними. Партійна ворожнеча наших „републиканців" така заїла, що нема ніякої змоги зібрати їх докупи, навіть на це, щоб створити державний центр Чим далі, тим більше ті політичні гуртки дробляться, аж до безглуздя. Де тільки у світі появиться якась нова „течія", зараз у нас повстане нова партія. Майстри ми неабиякі на будування партій! Справді малпячий хист до наслідування!

Колиб менше тих „лозунгів" та „мінімальних і максимальних програм", а більше практичного змислу і роботи, то і держава булаби своя.

Покажіть нам „хлопську газету", яка мала 500,000 передплатників, тоді повіримо, що це, що пишете, є справді голосом народа. Але поки що, ваші часописні голоси, є голосами мінімальноні, мікроскопійної частини українського загалу.

П. Косьмій.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

РИЗИКОВНА ГРА.

(З канадійського Укр. Голосу).

Геометрія вчить, що проста дорога найкоротша. Се одначе не значить, що проста дорога в. кождім випадку і найпрактичнійша, найлучша і найвідповіднійша. Коротка пр. дорога з одного берега ріки на другий. Але як ріка глубока і рвуча, то ніхто з розумом в голові не пуститься сею короткою дорогою. Розважна людина пів дня дороги собі причинить, поки найде міст через ріку, або мілину, через яку можнаб без небезпеки на другий бік ріки дістатись.

Колиж і найпростійша дорога не все найпрактичнійша, то тимбільше не можна сього сказати про дороги взагалі. Не можна сказати, що тільки якась одна дорога може допровадити до витиченої цілі. До одної і тоїсамої цілі можна нераз доходити ріжними дорогами. Коли одна дорога до якоїсь цілі покажеться непрактичною, то не можна ще казати, що до тої цілі вже зовсім не можна дійти. Треба пробувати інших доріг.

Італійська пословиця говорить, що всі дороги провадять до Риму. Се значить, що з кождої закутини Італії можна дістатись до столиці краю. Тесаме можна сказати про всяку ціль, яка перед нами. Коли хочемо дійти до якоїсь цілі, то всі дороги провадять до тої цілі. Не можна сказати, що лише якась одна дорога запровадить нас до цілі, а всі инші відведуть нас від цілі. Треба лише постійно мати сю ціль на увазі і шукати найлучшої дороги до неї. Коли в когось пр. майно на думці, то не мудро він зробить, як скаже собі: „Можу здобути майно тільки торговлею", або „тільки спекуляцією". Або як в когось є пр. знаннє на цілі, то не далеко він зайде, коли скаже собі: „Знаннє можу здобути тільки через прочитаннє отсеї одної книжки, а ніякої другої книжки не смію в руки взяти". Таким обмеженнєм своїх доріг можна що найскорше запевнити собі недосягненнє своєї цілі. Якби люди осягали свої цілі тільки найпростійшими способами, то не можна-б нині сказати, як далеко від землі до сонця, бо для сього требаб насамперед протягнути шнурок від землі до сонця. Не можнаб сказати, який широкий океан, бо требаб йти з ліктем по воді і міряти ширину океану.

Як одній людині тяжко дійти до своєї цілі найпростійшою дорогою, так ще тяжше се для громади людий. В громаді завсіди більша розбіжність думок, ніж у одної людини, і повернути громадську думку в інший бік далеко тяжше, ніж повернути в інший бік думку одиниці. Коли отже людина мусить дуже добре розважити, поки скаже, що до наміченої цілі може її саму запровадити тільки один спосіб, то з тимбільшою осторожностю мусить вона видавати суд про спосіб, в який має дійти до цілі її громада .Не можна безоглядно осуджувати, ані безоглядно одобрювати ніякого способу. Історія людства доказує, що дуже гарні результати приносило нераз те, що безоглядно осуджувано, і навпаки, що до великого лиха допроваджувало те, що безоглядно одобрювано. Приміром християнська віра стрічала зразу з безоглядним осудом, хоч тепер нема сумніву, що ніщо більше не двигнуло людства наперед як християнська віра. Уживаннє життя звичайно уважалось за правильний спосіб життя, але воно й було жерелом більшости нещасть, які людству прийшлося знести.

В Українців в теперішню пору найбільшою річю є збудувати свою державу. Та тут і питання, на яких Українці найбільше розходяться. Яку збудувати державу? І в який спосіб її збудувати?

Богато Українців склонні до думки: Українська держава має бути збудована після програми моєї партії. Не буде вона так збудована, то нехай не буде України. Типовими представниками такого погляду є українські комуністи. У них Україна може бути тільки комуністична; якби не була комуністична, то вони проти України. І се вони доказали: вони були проти України так довго, поки України не опанували комуністи. Що тепер нема ні української держави, ні нема комунізму на Україні, се вже їх так не гризе, як гризло те, що могла бути українська держава, а не комуністична. Українець вдоволяється тим, як може другому Українцеви сказати: „Нехай не буде ні по твому, ні по мому; нехай над нами чужий панує!"

На подібну дорогу, як комуністи, сходить тепер другий гурток Українців, — українські монархісти, або гетьманці, як вони себе називають. Вони кажуть: „Українську державу може збудувати тільки гетьман. Отже хто проти гетьмана, той проти української держави!"

Що гетьманці пересолюють, коли так говорять, се річ очевидна. Проти української держави тільки той, хто в дійсности проти неї. Мі жУкраїнцями проти української держави тільки явні хруні і ренегати, ті що перейшли на сторону Ляхів або Москалів. Кождий щирий Українець — се можна нині зовсім безпечно сказати і в сім є найбільша признака поступу українського народу — бажає бачити самостійну українську державу. Але не кождий Українець — помимо всього свого патріотизму — бажає гетьмана, і не кождий з тих, що згодилися-б на гетьмана, бажають, аби ним був Павло Скоропадський. Звести питаннє української державности до одної особи, в данім випадку до особи Скоропадського, се значить звести питаннє української державности до абсурду. Се значить проголосити ворогами української державности всіх тих українських патріотів, що вважають Україну за важнійшу від Скоропадського.

Та лишимо особу Скоропадського на боці. Гетьманці твердять, що тільки коронний і дідичний гетьман, отже монарх, може збудувати українську державу. В ніякий інший спосіб українська держава не може повстати. Чому? Бо інші держави повставали звичайно як монархії. Держави росли в силу як монархії. Се здебільша правда. Одначе не під кождим зглядом. Римська держава зросла в силу як република; як монархія зачала занепадати і відтак цілком упала. А Злучені Держави Америки ніколи не були монархією, але зросли коли не в наймогутнійшу, то в одну з наймогутнійших держав світа. І сила Великої Британії зросла не в часах найсильнійшої, тільки в часах найслабшої влади королів. Тайна сили Великої Британії укривається в її демократії, не в її монархізмі. Монархізм Великої Британії — се мертвий символ; демократизм більший ніж навіть у Злучених Державах і Франції — отсе у Великій Британії практична дійсність.

Що колись держави повставали і розвивались як монархії, з того ще не виходить, що вони мусять так вічно повставати. Колись держави повставали через монархів. Але тоді не були такісамі часи як нині. Се були часи низшої культури, часи звірських нападів, грабіжі і насильства. Людські громади нагадували собою більше банди грабіжників. Вони потребували ватажків. Ватажки тих банд поробились монархами. Одначе нині відносини значно відмінні. Нині бачимо, що людство відходить від монархізму. Пару десяток монархів стратили свої престоли в протягу послідного десятиміття. На наших очах повстав ряд нових держав, републик, які хиба лиш остільки слабші від своїх сусідок-монархій, оскільки молодші. Отже не можна твердити, що тільки через монархію можуть Українці дійти до своєї держави. Можна говорити, що через монархію можнаб найлекше збудувати свою державу. Та й се ще питаннє, чи будуючи нині монархічну державу, Українці не утруднили-б своєї задачі; чи не поставили-б проти себе других держав, як колись Франція поставила проти себе всі другі держави, утворивши у себе републику.

У кождому разі мусимо здавати собі з одного справу, що не можна обмежуватись тільки на один спосіб збудовання своєї держави. Обмежуючись на один-одинокий спосіб, ми мусимо бути приготовані і на консеквенцію: не вдасться сей спосіб, то усе пропало. Амінь. В такий спосіб рішають тільки ризиковні грачі, які все своє майно, всю свою будучність кладуть на одну карту. Будова держави занадто поважна річ, аби поступати методою ризиковних грачів.